

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin.
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - In-
zemstvo več poština.

Glasi slovenskih socialistov na Primorskem.

Deželnozbornska komedija.

Kdor je pazno sledil člankom o političnem položaju na Goriškem, ki jih je še pred meseci objavil dr. Tuma v „Delav. Listu“ ta se pač ne bo čudil dogodkom, ki so se vršili v prvih šestih sejah novoizvoljenega deželnega zbora v Gorici. In mi smo dr. Tumi za njegove članke iskreno hvaležni, sedaj še več nego takrat, ko so bili objavljeni. Prihranili so nam trud in čas, ki bi ga bili prav gotovo uporabili sedaj, ko bi bili prisiljeni seznaniti se sami natančneje o vzrokih, ki so povzročili to goriškemu ljudstvu nad vse škodljivo komedijo, ki se je vršila v Goriškem deželnem zboru.

Na tem svetu se dogajajo včasih reči, o katerih bi si človek ne upal niti sanjati. Na Goriškem je seveda stvar drugačna. — Politične razmere so tamkaj že od nekdaj abnormalne. To, kar bi bilo za navadnega človeka predrzno sanjarenje, je tam čisto naravna posledica razmer, ki so se zarile v to deželo prav tako, kakor se je duh Črtomirov zaril v življenje celega slovenskega naroda. Saj je ravno ta duh, ki pravkar vzbuja na Kranjskem največje zanimanje in bo baje žel obilo vseh. — Ampak pustimo razmišljanje o Črtomiru pri miru in dovolimo zopet besedo sodr. dr. Tumi s tem, da objavimo v kratkem govor, ki ga je imel o dogodkih v goriškem deželnem zboru na deželni konferenci v Gorici. Poročilo je bilo kratko, suho in jedrnatost katerega je bila razvidna ostudna gnjiloba tamošnjega političnega življenja.

«Pred nami imamo deželni zbor — je rekel dr. Tuma — v katerem se deželni poslanci pripravljajo zaradi mesta deželnega odbornika odnosno zaradi tistih 200 kronic, ki jih dobiva vsak deželni odbornik na mesec. Zastonj bi se človek trudil, da bi rešil vprašanje, kako je neki mogoče, da se voditelji goriških strank spozabijo popolnoma na ljudske koristi, se z brutalnim egoizmom zaljubijo v te kronice v imenu in zaradi katerih delajo shode, pišejo in so izvoljeni v deželni zbor. Vsa komedija, ki se vrši v goriškem deželnem zboru je zaradi teh 200 kronc na mesec zaradi katerih so vse štiri stranke na Goriškem zatajile svoje programe. Vsaka stranka hoče imeti deželnega odbornika in če se ji ga ne da, grozi z obstrukcijo do razpustitve deželnega zbora. V tem boju skuša vsaka stranka zagotoviti si večino v deželnem zboru. Nobena stranka pa ne tvori sama zase večine, treba je poiskati si zaveznika. Da bi se šlo za načela, bi bila zveza liberalcev s klerikalci nemogoča. Ampak nobeni stranki ni do zmage svojih načel. Tako je nastala zveza slovenskih liberalcev z italijanskimi klerikalci, in italijanskih liberalcev s slovenskimi klerikalci. Naravno je pa, da se mora pri vsaki taki zvezi vsaka stranka odrediti delu svojega programa, kateremu se pa v navedenem slučaju rade odrečejo, hoteč priti do mesta v deželnem odboru.

Slovenski liberalci so že javno priznali, da so obljubili klerikalcem, da se ne bodo nikdar protivili nobeni cerkveni zahtevi. Stvar se zdi na prvi pogled seveda malenkostna, celo ničeva. Toda če se dobro premisli, se pride do zaključka, da so slovenski liberalci zaradi odborniškega mesta izročili deželo klerikalizmu. Zakaj delajo tedaj slovenski klerikalci in italijanski liberalci v deželnem zboru obstrukcijo, je tedaj jasno.

Če bi bili imeli ti dve stranki večino v deželnem zboru, bi obstruirali pa drugi dve stranki. In če bi se bilo kateri si bodi stranki imeti ali sami zase ali po kaki drugačni zvezi večino, bi uganjale obstrukcijo one stranke, ki bi ostale v manjšini. In vse to zaradi deželnega odbornika zaradi 200 kron mesečnih. Seveda mislijo vse stranke na teh 200 kron, drugače ne bi niti od daleč imele namen izbrati mesto deželnega odbornika v splošno ljudsko korist. K vsemu temu je pa pripomogla tudi vlada sama, ki je izbrala deželnega glavarja in njegovega namestnika iz strank, ki ste

v manjšini. Toda temu se ne smemo čuditi. Avstrijska vlada je od nekdaj umetnica delati iz kompliciranih stvari še večje komplikacije. Po deželi pa trpi ljudstvo in pričakuje pomoči od deželnega zbora v katerem so postavili poslanci na tapet osebe in strankarske koristi in zanemarili popolnoma koristi ljudstva. Toda ljudstvo nima prav gotovo pričakovati ničesar ne od klerikalcev ne od liberalcev. Stranke, katerim je osebna in lastna stvar najnujnejše vprašanje, ne morejo imeti ne volje ne smisla za splošne interese».

Tako je govoril sodr. Tuma. Stvar je zelo prijetna res.

Konečno je vlada spoznala, da deželni odbor ne more naprej in ga je po šestih sejah, odgovorila na veselje vseh goriških strank. „Soča“ je pa pri tem veselo vskliknila čes, «in upati je, da ga vlada tudi kmalu razpusti». Naj ga le.

Mi se prav gotovo ne bomo jokali za njim. Deželni zbor v katerem se poslanci samo pripravljajo in skušajo okoristiti se, nima niti pravice do obstanka. Ljudstvo zahteva od deželnega zbora dela, ta pa ne more, dokler je tako sestavljen izvršiti nobenega. Ne more izvršiti nobenega dela, ker niti klerikalci, niti liberalci niso imeli pred seboj koristi ljudstva, ko jih je to izvolilo za svoje zastopnike. Ampak če bo vlada poslala poslance domov in razpisala nove volitve, tedaj bo moralo ljudstvo zavdati se svojih koristi in obrniti dosedanjim poslancem, ki niso imeli zanje drugega nego sladke besede, hrbet. Ljudstvo ne mara živeti od praznih obljub in puhlega in nizkotnega obrekovanja med liberalci in klerikalci. Prvi in drugi pa pričakujejo od novih volitev novih uspehov. Vidi se da smatrajo ljudstvo še vedno za ponižno ovčad, ki jo bodo smeli izkoriščati na vse večne čase. Na socialni demokraciji pa in ljudstvu samem bo odvisno, da pokaže tej frakirani gospodi vrata in začne samo baviti se s svojimi koristi. Da bo pa ljudstvo razumelo sedanji svoj položaj in znalo varovati svoje koristi, je ležeče na naši stranki, ki mora v to svrhu napeti vse svoje sile in moči. Delo je težavno, toda koristno in potrebno.

Politični pregled.

Državni zbor hoče vlada sklicati šele okrog 20. novembra, dočim je bilo prej določeno, da se snide 3. novembra in je bil celo minister za notranje zadeve obljubil, da ta dan, predloži načrt o starostnem zavarovanju. Razlog te odložitve niso delegacije, kakor zatrjuje oficiozno časopisje, ampak skrajna napetost, ki je nastala vsled dogodkov v češkem deželnem zboru. Od 20. novembra ni daleč do 2. decembra in vlada misli, da bodo imeli poslanci vseh strank tem manj volje, razsajati, čim bolj se približa datum cesarjevega jubileja. Gospod Beck pa menda ne misli, kakšno odgovornost prevzema, če zopet odlašča starostno zavarovanje.

Demonstracije na Češkem. Klofač in njegovi meščanski prijatelji so vprizorili te dni narodnjaške demonstracije, v Pragi so vprizorili narodnjaške kravale z razbijanjem šip na nemškem gledališču i. t. d. Poklicali so bataljon vojakov. Okrog 80 oseb je zaprtih, sicer se ni zgodila nobena posebna nesreča. Klofač bi na vsak način rad postal slaven. Ker njegova tepčasta donkihotiada v Belgradu ni zalegla toliko, da bi ga vpoštevali kje drugje kakor v tržaškem in puljskem «Narodnem Domu», začelja njegova družba zopet z narodnjaškimi rabukami. Torej zopet tisto zločinsko slepilo, ki naj bi ljudstvo upijanilo in ga odvedlo od njegovih pravih interesov.

Demonstracije so nadaljevala cel teden. Kaj bodo koristile Čehom je pa zelo dvomljivo.

Mednarodna socialna demokracija in sedanji politični položaj. — V predpreteklem tednu se je vršila v Bruslju konferenca mednarodnega socialistič-

nega biroa. Na tej konferenci se je razpravljalo o sedanji politični situaciji. Pred konferenco se je vršil javni ljudski shod na katerem so govorili zastopniki različnih narodov. Posebno je bil burno pozdravljen sodrug *Varandian*, ki je zastopal turško socialno demokracijo. Pozdravil je zbor v imenu svoje stranke ter podal za tem jasno sliko bojev, ki se vrše med kristjani in muslimani katere neti popovstvo obeh cerkv. Narode se še čuva enega proti drugemu. končno se je vendar mladoturkom posrečilo združiti te narode v bratsko slogo in tako je bilo mogoče uničiti sultanov despotizem in ohraniti svobodi in napredku tudi turške narode. Toda komaj se je začelo novo življenje, so bile druge civilizirane države, ki bi bile s svojim obnašanjem kmalu razdrle vse dosedanje naše delo in vso nado in upanje v boljšo in lepšo bodočnost. Mi — je rekel govornik — smo prepričani, da se bo znala mednarodna socialna demokracija upreti vsakemu poskusu, ki bi bil zoper napredek in svobodni razvoj turških narodov. In prišli smo danes k vam, da zagotovite, da bo imela nova Turčija po vsem svetu svojega najiskrenejšega prijatelja v proletariatu.

Sodrug *Arramov* zastopnik bolgarske socialne demokracije je rekel, da ni donesla neodvisnost Bolgarske proletariatu nobene svobode. Delavstvo je brezpravno in izven vsakega zakonodajstva. Bolgarsko ljudstvo nima nobenih koristi od šovinizma in militarističnega pokreta. Nadalje so govorili še sodrugi Nemece za češke socialne demokrate, Pernerstorfer za nemške itd. Po daljši razpravi o aneksiji Bosne in Hercegovine je shod na predlog sodruga Furnemonta sklenil sledečo resolucijo:

Javni ljudski shod, ki se je vršil v Bruslju dne 10. oktobra 1908 v «Maison du peuple» ponovno utrjuje energično voljo proletariata celega sveta, da se ohrani med narodi še nadalje mir ter da bo napovedal najodločnejši boj proti uničujočemu kapitalističnemu militarizmu. Raznim socialističnim skupinam se nalaga pa, da izvršujejo poverjene jim sklepe iz Stuttgarda.

Shod se je zaključil s pevanjem mednarodne pesmi.

Konferenca je imela prvo sejo v ponedeljek. Prva točka dnevnega reda je bilo vprašanje, ali se sprejme predlog angleške Labor Party, ki je prosila za sprejem v mednarodno socialistično zvezo. Predlog je bil sprejet; Labor Party je torej smatrati za socialistično stranko.

Druga točka je bila «Politični položaj in razmere na Balkanu». O tej stvari se je razvila zelo obširna debata, po kateri se je sprejela od sodrugov Vaillanta in Adlerja predlagana resolucija, ki izreka, da je dolžnost socialistov vseh dežel, upreti se vsakemu motenju miru, za katero so odgovorne vladajoče stranke.

V torek je imela sejo medparlamentarna komisija. Na dnevnem redu je: 1. Parlamentarna dela tekočega leta. 2. Kolonialne reforme.

Socialni demokratje proti vojski.

Pretečni petek se je vršila v srbski skupščini razprava o zakonskem načrtu potom katerega se je imelo dovoliti vladi 16 milijonov kron za militaristične potrebe. Proti tem potrebam in proti dovoljenju vladi 16 milijonov kron se je izjavil edini socialni demokrat v srbskem parlamentu sodr. *Kaclerovič*. Rekel je da bi se srbskemu narodu naložilo s tem novih davkov in ljudstvo da ne bi imelo od tega nobenih koristi. Na to so začeli združeni radikali, nacionalci in naprednjaki blatiti in upiti nad Kaclerovičem, češ, tako more govoriti samo kakš kukavica, nikakor pa ne Srb. Končno je parlament dovolil vladi 16 milijonov za vojno upravo s 141 glasovi proti edinemu socialistu, ki sedi v parlamentu.

Delavci! Sodrugi! Somišljeniki!

Naročajte in širite „Delavski List“

Domače stvari.

Vsem onim naročnikom, ki so zaostali z naročnino, smo priložili današnji št. poštne nakaznice potom katerih naj blagovole poslati nam zaostalo naročnino. Kdor v teku dveh tednov ne naredi svoje dolžnosti, bomo prisiljeni zaustaviti mu pošiljanje lista.

Društvo Ljudski oder v Trstu. V torek dne 27. t. m. predava v Delavskem domu, ulica Boschetto šte. 5. II. nadst. znani slovenski pisatelj IVAN CANKAR o predmetu:

„Navdušenje“.

Začetek predavanja točno ob 8. urizvečer. Vstopnina 20 vin. za osebo.

Ni treba še posebej omeniti, da kakor na vsa, bo tudi na to Cankarjevo predavanje pohitelo tržaško ljudstvo v velikem številu. V kratkem odide sodr. Iv. Cankar iz naših bližnjih krajev in „Ljudskemu odru“ ne bo dana tako hitro prilika nuditi tržaškemu ljudstvu krasnih njegovih predavanj. Ob tej priliki pa mora tržaško delavstvo ne samo manifestirati še enkrat svoje zanimanje in ljubezen do izobrazbe apak pokazalo bo tudi, da zna visoko ceniti tega največjega slovenskega pisatelja, ki je obogatel slovensko književnost s svojimi krasnimi spisi.

Nihče naj ne manjka!

Cerkev in vera. O tem predmetu je predaval sodr. *Etbin Kristan* v Ljudskem odru v ponedeljek dne 19. t. m. Kakor po navadi, je tudi na to predavanje pohitelo lepo število slovenskega delavstva.

Prav letos — je začel predavatelj — ko je ves kulturni svet slavil osemdesetletnico rojstva enega izmed najidealnejših kristijanov in najbolj vnetega zagovorniku in propaganditelja kristusovih nauk, Leva Tolsteva, je ena izmed krščanskih cerkv (pravoslavna) jasno dokazala, da nima z vero čisto nič skupnega. Pravoslavna cerkev, ki je že izobčila iz svoje srede tega ruskega velikana, je letos prepovedala in zažugala z izobčenjem, slaviti osemdesetletnico njegovega rojstva. Nato je predavatelj v krasni obliki svojega govora, ki je trajal nad dve uri, dokazoval kaj je vera in kaj je cerkev. Raztolmačil je vero judov, pogancev, budistov in mohamedancev ter kako so se, ali so jih iste izpremenili v malikovanje, v fetišizem.

Prvi pristaši vsake vere so bili vedno preganjani a so njihovi nasledniki pozneje, ko so postali močni začeli v imenu nauk svoje vere preganjati drugoverce včasih še groznejše nego so bili sami preganjani. — Krščanska cerkev sovraži in preganja jude, katerim bi morala biti pravzaprav hvaležna, kajti če judov bi ne bilo, bi prav gotovo tudi krščanske vere in cerkve tudi ne bilo. Vero, ki je učil Kristus je bila več nego duševna, socialna. To kar je on učil je imelo veliko več opraviti s tem nego z onim svetom. Krist in njegovi pristaši so bili v pravem pomenu besede revolucionarni. Upirali so se tedanjemu despotizmu in suženjstvu. Bili so komunisti in jih uvrščamo lahko med utopične socialiste. Prav zaradi tega so bili takrat od rimljanov tako silno preganjani. Če bi Rimljani ne bili videli v tedanjih kristjanih socialne upornike, bi jih prav gotovo ne bili preganjali, kajti znano nam je, da so stari Rimljani prav radi si osvojali bogove vseh premaganih narodov. Tudi v svetu Evangeliju se govori več o tem nego o onem svetu in kraljestvo božje, ki je obljubljal Krist je imelo zavladati že na tem svetu, ko bi bile enkrat odpravljene vse družabne krivice in bi zavladdo bratstvo in ljubezen med ljudmi na zemlji. Zaradi tega pa je tudi krščanska cerkev prepovedala laikom čitati svete Evangelije, ker se tam govori o nečem popolnoma drugem nego uči današnja cerkev. Toda tudi Evangeliji niso vsi enaki. To kar pravi sv. Lukeža Evangelij spodbija sv. Matevž s svojim Evangelijem. Če bi človek bil

prisiljen verovati tako kakor pišejo vsi štirje Evangeliji, bi se nakrat znašel v zadregi, ker vsak uči drugače. Kristjanje so bili preganjani, toda, ko so postali močni in se je dal krstiti sam rimski cesar Konstantin, je postala krščanska državna vera. Tedaj so kristjanje popolnoma izgubili svojo prvotno misijo. — Ustanovila se je krščanska cerkev, ki je vladala v državi in preganjala še krutejše one, ki so se ji upirali in so gojili druge ideje. Cerkev se je popolnoma uslužila vsakemu despotizmu, vsaki reakcijski vladi in kapitalizmu. Cerkev je organizirana moč, država v državi, je država sama, ki izrablja ljudske predsodke v svoje in kapitalistične egoistične namene. Vera bi morala biti samo sad izpoznanja. Biti proti cerkvi, še ni rečeno, da se je proti veri. Toda naša dolžnost je, da na mesto današnjega praznovanja postavimo vero v spoznanje, v znanost, ter da strmoglavimo moč cerkve in njega proti kulturnega dela. Tako bomo naredili velik korak k popolni duševni samostojnosti človeka.

V torek dne 27. t. m. se vrši v Delavskem domu predavanje Iv. Cankarja.

Predavanja v Ljudskem odru.

Letos je začel naš «Ljudski oder» prirejati predavanja bolj pogostoma nego prejšnja leta. Že v začetku letošnje sezone smo imeli dvoje lepih predavanj našega *Edibna Kristana* in tretje, *Ivana Cankarja*, nam obeta prihodnji teden. Ako bi «Ljudski oder» ne imel nobenih drugih zaslug nego to, da je bil v Trstu prvi in edini, ki se je začel resno pečati s predavanji in prirejevanji jih od časa do časa, bi bila to že velika zasluga tega društva. Kajti samo po prvem nastopu tega našega društva, so se začeli zanimati za predavanja tudi drugod. Da so bili razlogi, ki so silili druge k prirejevanju poljudnih predavanj, več ali manj nepošteni, ker je bilo njih stremljenje več nego širiti izobrazbo, delati Ljudskemu odru konkurenco, nas malo briga. Prav iz gotovih virov vemo, da so gotovi krogi hoteli prisiliti naše društvo, da bi prenehalo s svojimi predavanji. Najprej je prišla v nevarnost ekzistenca našega prvega predavatelja, ki je moral, zaradi svoje ljubezni do izobrazbe in zaradi poguma, s katerim je nastopil v imenu našega društva, poiskati si življenja izven Trsta, ker se mu ga je v Trstu odrekalo. In bilo je to poglaviti vzrok, da je bilo društvo prisiljeno iskati poznejše predavatelje izven Trsta, ker so nam one v Trstu stanujoče osebe, ki so bile zmožne in prvotno tudi pripravljene prirejevati predavanja v našem društvu, odrekale svoj nastop, ne morda iz sovraštva do Ljudskega odra — v tem smo prepričani — ampak iz opravičene bojzani pred maščevalno roko onih, katerim je bilo in je še vedno vsako, še najplemenitejše delo v prid ljudstva, ki ni izšlo iz njihovega tabora, nepotrebno in so ga označili za izdajsko. Se dandanes se mora društvo Ljudski oder truditi, da dobi potrebne predavatelje, katerih ima na razpolago pa tako malo število, da na noben način ne odgovarja potrebi ne želji našega društva. To je vzrok, da je društvo prisiljeno posluževati se večkrat tistih predavateljev, ki so mu na razpolago. V poslednjem času so pa začeli slovenski narodnjaki odkrit boj proti Ljudskemu odru in proti vsemu, kar ima resen namen širiti med ljudstvo izobrazbo. Ta bojkot, če bi se jim posrečil, bi bil prav gotovo najzalostnejše spričevalo tržaških Slovencev in bi bil tem bolj ostuden in barbaričen čim več vspaha bi dosegel. Da dosežejo svoj namen, se poslužujejo reakcionarci najzalostnejših sredstev. Sramovali se niso niti označiti vso slovensko leposlovno in znanstveno literaturo kot orožje, s katerim se sili ljudstvo k ubojstvu. Toda naše društvo se ni dosedaj vstrašilo nobenih mahinacij, in slo je vedno svojo pot naprej, ker hoče in mora napredovati. Toda prav zaradi tega, ker so se naši nasprotniki združili proti nam, se moramo združiti tudi mi, da jim pokažemo, da se jih ne bojimo in da so v svojem bojkotu najbolj smešni ljudje na svetu. Prvi dve letošnji predavanji, so nam jasen dokaz, da tržaški Slovenci še niso postali slepi in hrepene še nekoliko po izobrazbi ter, da se sramujejo spričevala nekulture, ki so jim ga hoteli dati narodnjaki. Slovenske delavce pozivljamo tedaj, da se tudi v nadalje udeleže v velikem številu naših predavanj, a pozivljamo jih tudi, da postanejo člani našega društva ali katere si bodo podružnice in jim bo tako mogoče posluževati se tudi društvenih knjig in drugih v društvu se nahajajočih izobraževalnih sredstev.

Grozna nesreča v ladjedelnici „S. Marco“. In zopet je kapitalistično izkoriščanje zahtevalo novo človeško žrtev. Delavci vseh strok, so vedno podvrženi raznim nevarnostim in vsak dan beleži zgodovina neštevilno delavskih nesreč, glasovi katerih gredo mimo nas kakor melanhonično stokanje vsakdanjega trpljenja delavstva. Toda to, kar se je dogodilo v omenjeni ladjedelnici pretečeno soboto, ni ena izmed navadnih delavskih nesreč temveč je smrtni sad brezbriznosti vodstva ladjedelnice same. Grozen konec človeškega življenja, kateremu je kriva nevarnost v katero so prisiljeni ti ponižni vojaki kapitalizma za katere se svet zanima in pretaka solze samo takrat kadar jih sme spremiti k večnemu počitku.

V soboto popoldne je delavec Štefan Stel iz Milj delal na tiru po katerem se pelje navadno veliko dvigalnice, s katero se dviga reči velike teže. Na tiru pa, po katerem se pelje ta dvigalnica, ki bi moral biti vedno prost je bilo nagromadenega veliko materiala, ki se ga je rabilo ko se je spustilo v morje zadnjo bojno ladijo. Naravno je, da je voznja nemogoča, in nevarna če tir ni prost. Ravno v trenutku pa, ko so rečeno dvigalnico peljali po omenjenem železnem tiru, je na tem delal omenjeni delavec. Skušal je odstraniti se, toda kolo dvigalnice je vjelo njegovo obleko ter ga vleklo seboj za kakih 20 metrov. Dovelj bi bilo, da bi bil kedo ukazal ustaviti dvigalnico in zgodilo bi se mu ne bilo nič slabega. Toda ravno v trenutku, ko je Stel mislil, da je že prost vsake nevarnosti, tedaj je pa poslednje kolo šlo čez njegovo telo, ter ga popolnoma zdrobilo. Zavpil je, toda zadnjič. Stel je bil takoj mrtev. Na vpitje ubozelega delavca so pritekli prvi k njemu njegovi tovariši. Vpili so in rotili, naj se dvigalnico ustavi. Vstavilo se je jo je, toda prepozno. Od nesrečnega delavca ni ostalo drugega nego kup zdrobljenega krvavega mesa. Zdravnik zdravniške postaje in pozneje preiskovalni sodnik dr. Pascoli nista mogla narediti drugega nego konstatirati smrt. Ukazali so dvigniti razmesarjeno telo in potom pogrebne društva Zimolo prenesti ostanke v kapelo Sv. Justa.

Stel je bil 60 let star, bil je oženjen in je bil oče treh sinov, dva izmed katerih bivata v Pulju.

Iz opisa, kako se je namreč nesreča zgodila, je razvidno, da bi se ne bila zgodila, če bi bilo nadzorstvo bolj aktivno in energično. Seveda se bo sedaj skušalo dokazati da vsa neizgovorna drugača nego slučaj. Toda mi upamo, da bo sodnja naredila popolno svojo dolžnost ter se prepričala, da krivdo te nesreče je pripisati v prvi vrsti in samo vodstvu ladjedelnice.

Čas bi bil pa vsekakor, da bi se bolj pazilo na življenje delavcev, ki je vsekakor dražje, nego mislijo požrešni krogi izkoriščevalnega kapitalizma.

Vprašanje slovenske šole v Trstu. Državnozborni poslanec dr. Rybaž je dobil od kompetentne strani obvestilo, da je naučno ministrstvo imenovalo pet učiteljev za tržaško slovensko šolo. S tem je prav gotovo storjen prvi korak na poti do končne rešitve našega šolskega vprašanja. Da je socialna demokracija veliko pripomogla do tega prvega koraka, ni treba še posebej povdarjati. Pomagala je ne samo s tem, da so njeni poslanci na Dunaju direktno zahtevali od vlade da zadovoli vsaj v malem opravičeni zahtevi tržaških Slovencev, ampak pomagali so tudi indirektno že s tem, da so prišli s svojimi zastopniki v parlament in tako odstranili največjo oviro do rešitve tega vprašanja, katero je tvorila moč in zastopstvo italijanske nacionalistične stranke. Saj je bila prav ta stranka, ki je — kakor se «Piccolo» sam hvali — prepričala, da mesto, da bi bila država kar naenkrat podržavila popolnoma Ciril- Metodijevo šolo v Trstu, se je zadovoljila samo s podržavljenjem pet učiteljev. Hvalo, katero poje zaradi tega «Piccolo» sebi in svoji stranki, je prokletno malo častna, v kateri je izraženo vse sovraštvo, ki ga goji ta klika do napredka slovenskega naroda in do ljudstva sploh.

Tudi mi upamo, da bo vlada stopala po začetni poti s hitrejšimi koraki, in da pride mo v Trstu kmalu do popolne slovenske šole. Pri tem bodo imeli Slovenci kakor vedno, tudi v nadalje na svoji strani socialno demokracijo.

Večerne šole v okolici. Tržaški magistrat je razglasil, da se otvore večerne šole v okolici dne 4. novembra t. l. ter bodo trajale 5 mesecev. Vpisovanje se bo vršilo od 25. do 30. oktobra pri tozadevnih šolskih vodstvih in sicer: 25. oktobra — ker je nedelja — od 10 do 12 ure zjutraj. Druge dneve pa od 5 do 7 ure zvečer. Vpiše so lahko vsak moški star nad 18

let. Večerne šole se otvorijo pri sv. Ivanu in v Šklednju, nedeljske pa na Občinah in v Bazovici. Poučevalo se bo v pisanju, čitanju, računstvu in italijanski jezik. Šole so namenjene v prvi vrsti analfabetom. — Našim sodrugom priporočamo naj vse one o katerih vemo, da so analfabeti prigovore, da se vpišejo v te večerne, odnosno, nedeljske šole.

Organizacijo železničarjev na Ogrskem je trgovinsko ministrstvo razpustilo. V odloku, s katerim se ukazuje razpust organizacije, je rečeno, da je to uredil minister Kossuth zaradi zadnjih dogodkov na Ogrskem. Ni treba še posebej omenjati, da so vsi železničarji zaradi tega zelo ogorčeni. Ker je pa bila v tej organizaciji združena tudi zagrebačka podružnica železničarjev, je naravno, da je tudi ta podružnica razpuščena. To je seveda delo liberalne ogrske vlade, katera se je pa pokazala, da če prav liberalna, zna in hoče zatirati delavstvo in njegove organizacije s vsemi sredstvi. Mi smo vedno pravili, da liberalci ali klerikalci so vsi enaki zatiraleci delavstva. Delavci bodo tako vsaj razumeli, da njegov prostor ni ne v liberalni ne v klerikalni marveč v socialistični stranki in organizaciji. Organizacija je tedaj razpuščena, toda mi smo prepričani, da se zavedni ogrski železničarji ne bodo uklonili liberalnemu nasilju, ampak še intenzivnejše in neustrašeno se bojevali proti vsem delavskim zatiralcem, do popolne osamosvojitve delavstva od kapitalizma.

Nov smrtni greh! V ustvarjanju in izmišljanju novih smrtnih grehov in v iskanju novih sredstev, s katerimi bi še nadalje držali ljudstvo uklenjeno v svojem jarmu in predsodkih, so klerikalci pravi umetniki. Naši čitatelji se prav gotovo še spominjajo zadnjih krvavih dogodkov v Ljubljani. Ti dogodki so pa prišli kar navlašč ljubljanskemu škofu Jegliču. Izrabil je te dogodke v svojo in svoje stranke korist s tem, da je izdal svoje pastirsko pismo, v katerem je objavil v svet nov smrtni greh. Jeglič namreč piše: To, kar se je dogodilo v Ljubljani, nesmiselno razbivanje šip in lastitev tujeja imetja, vse to niso samo pregreški proti ljubezni do svojega bližnjega, ampak to so smrtni grehi.

Demonstrirati je tedaj po mnenju škofa Jegliča — smrtni greh, in kdor bo še kedaj demonstriral, ta pride prav gotovo in brez vsacega usmiljenja v pekel, kjer je «jok in škripanje s zobmi». Klerikalizem se pač ne boji nobenih sredstev, da bi obdržal ljudstvo v praznovanju in bojaznijo pred kaznimi, ki ga čakajo na drugem svetu, če na tem svetu ne bo potrpežljivo prenašalo suženjstvo in izkoriščanje meščanstva. Samo ob sebi je razumljivo, da slepi klerikalizem ljudstvo samo v prid meščanstvu, kateremu je tudi ljubše, da je ljudstvo neumno nego da bi bilo izobraženo. In samo potom takih sredstev, potom takega strašenja je zamoglo meščanstvo in klerikalizem poziviniti ljudstvo popolnoma in ohraniti ga v nevednosti. Toda do kedaj še gospoda?

Naj se reče o Cankarju kar se hoče je vendar največji slovenski pisatelj. Tako nekam je zapisala «Edinost», ko je naznanila, da se bo v Narodnem domu predstavljalo Cankarjevo dramo «Kralj na Betajnovi». Mi bi radi, da bi nam «Edinost» povedala kaj se n. pr. lahko reče o Cankarju. No ker nam «Edinost» prav gotovo ne bo odgovorila, povemo, od vse kar se sme reči je to, da je odkritosrčen pristaš socialne demokracije. Ker je pa Cankar največji slovenski pisatelj, je bila «Edinost» v zadregi. Ali ga sme ali ne imenovati narodnega izdajaleca. Tega ni smela, pa je rekla, «naj se reče o Cankarju kar se hoče» i. t. d. Najivnost in škodoželjnost ste pač dve lepi lastnosti edinostašev.

Gaberšček-Gregorčič. Liberalno in klerikalno časopisje na Goriškem se je popolnoma spozabilo svoje mis je in ljudskih koristi. Sedaj ne piše drugega nego o Gaberščeku in Gregorčiku. Po tem časopisju sodeč je ves liberalizem poosobljen v Gaberščenku in ves klerikalizem v Gregorčiču. Soča pripoveduje ljudstvu, kako da napadajo italijani in klerikalci Gaberščka a prav tako piše, kakor da bi se goriško ljudstvo ne smelo meniti sedaj za ničesar drugega nego za Gaberščka, ki je postal liberalni svetnik. Gospodo okoli Soče bi moralo biti pač nekoliko sram in gospod Gaberšček, bi moral, če ima še nekaj poštenosti v sebi, posvariti vse one ki uganjajo vso politiko v imenu njegove osebe. Ljudstvo bi pa enkrat lahko razvidilo, da se gre več nego za vse za poveljati Gaberščka nego za vse ljudske koristi. Ljudje, ki se preveč

poveljujejo, niso pač vredni da jih ljudstvo spoštuje in posluša. Ampak gospod Gaberšček in gospod Gregorčič upata še vedno, da je ljudstvo neumno in da ne bo razumelo njihovih nakan. Morda se bosta pa vendar motila.

Narodna Delavska organizacija je v Pulju doživela bridko razočaranje. Pretečeni četrtrek so imeli narodnjaki nekak volilni sestanek, o katerem poroča «Omni-bus» sledeče:

«Volilci so vzeli na znanje objavljene kandidate hrvatske stranke, predložene od političnega društva, objavljene v «Naši Slogi». Ampak padle so ostre besede glede na kandidate, za katere so puljski volilci stalno mislili, da bodo predložene že za prve volitve. Na predlog volilca Ivana Zica se je sklenilo, da predsednik shoda takoj naznani političnemu društvu v Pazinu enomiselno voljo poljskih volilcev.... Težki razlogi nas silijo, da v tem času ne poročamo natančno o tem shodu. Volitve so pred vrati in treba in treba je storiti svojo dolžnost».

Mi pa lahko povemo skrivnost tega shoda. Nekoliko dobrihanov «Narodne delavske organizacije» je mislilo, da narodnjaški komandanti res kaj vpoštevajo to organizacijo. Zahtevali so, naj se postavi kakšen kandidat tudi izmed njih, ne pa sami popi in klerikalni advokati. Ampak s svojo zahtevo so ostali na cedilu. Gospodje v «Narodnem Domu» potrebujejo «Narodno Delavsko Organizacijo», da bi prepričali pravo organizacijo delavstva in da bi imeli štafažo. Ampak dobre duše, ki so mislile, da bodo med narodnjaki tudi kaj veljale, so morale spoznati, da tam ne trpe nobene samostalnosti, pa naj bi bila še tako skromna. Toda če kdo misli, da bodo govorili po volitvah, se tudi moti.

«Edinost» ima že od nekdanj navado pripovedovati, kako da je ta ali oni list slabo informiran tudi če se vrine v kako notico kak tiskarski škrat. Tako se je zgodilo pri «Lavoratoriju» da je bilo zapisano Franca Josipa mesto Josipa samo. In to je «Edinost» izrabila, češ, glejte kako je «Lavoratore» slabo informiran. Če bi se «Edinost» oglevala vsikdar kadar izide, potem bi o informacijah prav gotovo molčala in tudi o tiskarskih pomotah. Zdi se nam, da ni niti kolegijalno očitati časniku, da ni informiran, ko je tiskarska pomota očitna. Ampak, da očita kaj takega ravno «Edinost» ki ni bila še nikdar niti slabo informirana in ki jemlje svoje brzojave iz večernega «Piccola», to je zelo smešno, navno in... nežurnalistično.

Poštenost dr. Laginje. Naši narodnjaki se kaj radi bahajo s poštenostjo dr. Laginje. Toda kaj razume ta mož pod besedo «politična poštenost» naj nam pove sledeča zadeva.

Ko so slovanski in italijanski nacionalci v Istri sklenili kompromis, so določili tudi, da se prepusti III. volilni okraj socialni demokraciji. Tudi dr. Laginja se je pridružil temu sklepu. Toda v trenutku, ko so se začeli narodni delavci jeziti, ker jim narodnjaška stranka ni dovolila v hrvatskih volilnih okrajih nobenega delavskega kandidata, je dr. Laginja sklenil naj se kandidira v III. volilnem okraju, ki nihrvatski delavca (?) *Lacka Križa*. Dr. Laginja je pozabil na sklep, ter ko se mu je očitalo rekel, da res je bil zato, da se da ta okraj socialistom, toda narodnim in ne mednarodnim. To je tedaj Laginjeva politična poštenost in mi se je bomo dobro zapomnili.

Obrekovalec je postal «Lavoratore» zato, ker je rekel, da so hoteli slov. narodnjaki napraviti na zadnji seji mestnega sveta dinastično manifestacijo. Tako je rekla, «Ed.» Da je «Lavoratore» to mislil se mi prav nič ne čudimo. Ves pameten svet je imel že od nekdanj slovenske narodnjake za dinastično zelo navdušene. Če smatrajo narodnjaki sedaj za obrekovanje, da se jim to navdušenje očita, je pač samo znamenje časov. Enkrat bi bili smatrali za obrekovanje, če bi se jim bilo to navdušenje odrekalo, sedaj je narobe. Čudna zgodba.

Deželno konferenco v Ljubljani sklicujejo okrajne organizacije Idrije, Ljubljane in Zagorja na nedeljo dne 1. novembra t. l. v Hotelu Ilirija. Dnevni red: 1. Deželnozbornske volitve na kranjskem; 2. Organizacija in 3. Raznoterosti. Začetek konferenče ob 1/4 10 uri zjutraj.

Puljski «Omni-bus» piše ime socialističnega kandidata Jelčiča «Jelčich» Ljubljanski «Slovenec» pa pravi, «Omni-bus» že vé, zakaj. To je pač prvič, da «Omni-bus» ve, zakaj mu je kakšna neumnost usla iz peresa.

Velika železniška nesreča se je zgodila v torek zjutraj na postaji v Rimskih

DOPISI.

GORIŠKO.

Podgora. Delavsko izobraževalno, podporno in pravovarstveno društvo v Podgori priredi v nedeljo dne 25. t. m. v dvorani S. Bregant v Podgori *veliko veselico* s sledečim vspešnim: 1.) Godba; 2.) «Naprej!» — poje društveni moški zbor; 3.) «Orest» — monolog, deklamira F. Turek; 4.) Pesem iz opere «Saffo» — moški zbor; 5.) godba; 6.) P. H. Sattner «Pogled v nedolžno oko» — četverspev; 7.) «Internacional» poje moški zbor društva; 8.) godba; 9.) „Dr. Vseznal in njegov sluga Štipko Tiček“ veseloigra v dveh dejanjih. Igrajo domači diletantje. Sledi ples. Začetek točno ob 3 $\frac{1}{2}$ pop. Vstopnina 20 vin. za osebo. Sedeži I. vrste 60 vin. II. vrste 40 vin. Vstopnina k plesu 3 komade 40 vin. Ker je del čistega dobička namenjen društveni knjižnici in „Delavskemu Listu“, se vabi vse sodruge, da se te veselice udeležijo v velikem številu.

Mavinje. Pogostoma se čuje, da je sežansko okrajno glavarstvo prisiljeno večkrat razpuščati kraške občinske zastope in sicer zaradi sleparij, ki se v teh zastopih navadno dogajajo. Dne 17. t. m. je pa glavarstvo s posebnim dekretom razpustilo tudi naš občinski zastop ter naložilo gosp. Legiša, naj začasno, do novih volitev sam opravlja občinsko imetje. Pozneje smo izvedeli, da se je tudi pri nas recimo... sleparilo. V občinski blagajni je bilo vsega skupaj 7000 kron v denarju. Ta denar so si pa občinski odborniki med seboj izposodili. Ker je prišla ta stvar na uho tuk. kovaču p. Henriku Metlikovič, je šel k tedanjemu županu Blažu Gabrovič, ter ga naprosil naj mu pokaže občinske račune. Župan mu je pa odgovoril, da on ni davkoplačevalec in da nima tedaj nobene pravice pregledovati občinskih računov. Toda g. Metlikovič, ki je bil o vsej stvari na jasnem, je stvar naznanil glavarstvu v Sežano. Poslednje je poslalo na mesto deželnega računarja, ki je skupno s županom in občinskim tajnikom pregledal račune ter našel... vse v najpopolnejšem redu. Toda Metlikovič ni bil s tem ne zadovoljen ne prepričan. Naznanil je sleparijo deželnemu odboru in le ta je našel (glej čudo) na žalost županovo da ima občinska blagajna 400 kron primankljaja ostalih 300 kron pa so dolgovali občini občinski odborniki, ki so si jih med seboj izposodili. Nato je bil pa občinski zastop razpuščen. Čudno se nam zdi samo, kako je neki računal deželni računar, da ni našel v občinskih računih nobene nepravilnosti. Mi se seveda ne bomo sedaj sporekali ne s poslednjim kakor tudi ne z občinskimi odborniki. Dejstva govore dovolj jasno. Ljudstvo naj pa sodi, kaj vsega sme pričakovati od svojih liberalnih in klerikalnih zastopnikov.

Na krasu se nekoliko časa sem dogajajo prav lepe sleparije, to kar smo mi sedaj navedli, je samo majhen del teh sleparij. Toda upati je, da se bo naše ljudstvo kmalu izstreznilo in pokazalo vrata vsem dosedanjim zaradi svojih žepov osrečevalteljem ljudstva.

Izbiri u Istri.

Samo nas još dva dnjena dijele od izbora za pokrajinski sabor u Istri. Malen razmak ali izborni boj, za kojega su prorokovali, da će biti osobito žestok još nije ni otpočeo.

Hrvatsko-slovenski patrioti moraju, da pretrpe žestoku borbu u svojoj stranci; jer klerikalci neće da odustanu od zahtjeva — da im se izruče svi mandati. — Posve je naravno, da patrioti po svojim novinama trube o potpunom slozi, koju su bajagi dosegli medju sobom. Ali krize nije moguće zatajiti.

Nema stranke, koja bi stupila pred izbornike sa tako čistim i jasnim programom, kao socijalistička stranka. Glavne točke tega programa jesu ove:

1. Opće, izravno, jednako i tajno pravo glasa sa zaštitom manjina za pokrajinski sabor i općinska vijeća. Sadašnji izborni zakon ne odgovara niti načelu političke jednakopravnosti, niti opštojećem narodnostnom omjeru u Istri. Iznakažen je pluralitetom u općoj kuriji, u narodnosnom pak obziru pretvara dvo-trećinsku većinu slavenskog žiteljstva u manjim. Nejednakost je očividna već po tome, što 120 veleposjednika bira pet poslanika, 18 veletrgovaca 2 — 70 hiljada običnih izbornika bira samo 8 poslanika.

2. Rastava seoskih o pćina od gradskih. Sadašnja podređenost seoskih općina gradskim jeste najveća zaprjeka naravnomu i gospodarskomu razvoju. Najveću štetu od toga trpi hrvatski i slovenski narod, jer po sadašnjoj razdiobi, imadu svu vlast u svojim rukama talijanski patrioti. Akoprem moraju gradovima podvržene općine, da plaćaju visoke prinose, to ipak nemaju od toga nikakove koristi, nego su zpuštene svakom pogledu. U opće imadu gradovi posve druge potrebe i nepravedno je zahtijevati, da ih plaćaju oni, koji kod toga nikakova udjela ne imadu. Osim toga je baš umnogom to stanje krivo neprestanim narodnosnim bojovima.

3. Dovoljan broj osnovnih i ostalih škola, sa nastavnim materinim jezikom djece, koja dotičnu školu pohađaju.

4. Otstrana školarine koja sada iznosi 6 kruna na dijete. Besplatnu pouku.

5. Razdioba zemaljskog školskog vijeća u dva dijela po narodnostima.

6. Gospodarsko unaprjeđenje Istre.

7. Opskrba zemlje sa pitkom vodom, koje kadkad niti toliko nedostaje, da narod više puta ostaje i bez onake vode koju marva pije.

8. Razdioba zemaljskog zemljoradničkog društva u dva dijela po narodnostima.

9. Izgradnja radničkih kuća po industrijalnim predjelima.

10. Monopoliziranje poreza na živuž po općinskoj upravi.

11. Monopoliziranje istarskog parobrodarskog i sličnih društava po zemaljskoj upravi.

12. Umanjenje neizravnog zemaljskog poreza.

13. Uskorenje i podupiranje zdravstvenih i kulturnih institucija.

Nijedna medju opštojećim gradjanskim strankama nemože, da zastupa takovih, narodnim potrebama zaista najnužnijih zahtjeva, kao naša. Sve su ostale stranke prisiljene, da sa tako zvanim «općenitim» programima prikriju golatinju svoga nerada i za buduće.

Drugovi! Radnici!

Koji od vas hoće, da doprinese svoje zrnice i da tako uskori veliko djelo velike ideje neka svaki, koji u VI. izbornom kotaru ima pravo glasa, zapiše na svoju glasovnicu:

Ivan Jelčić,

zidar u Puli.

Društvene stvari.

Zveza pekovskih delavcev. — Tržaška podružnica zveze pekovskih delavcev priredi v nedeljo dne 1. novembra t. l. ob priliki petletnice svojega obstanka, veliko veselico in sicer v Delavskem domu ul. Boschetto 5. Vspešed veselice: 1.) *Brexdomovinci*, ljudska igra v dveh dejanjih z intermezom. 2.) *Poslednje ure Krištofa Kolumba*. Dramatični igrokaz. 3.) *Bolletta in Comp.* farsa v enem dejanju. Sledi ples, ki bo trajal pozno v noč. Med plesom posluje šaljiva pošta in ameriška loterija z več nego 1000 dobitki.

Začetek veselice ob 7 in pol uri zvečer.

Vstopnina 40 vin. za osebo. Otroci v spremstvu so vstopnine prosti.

Delavsko gibanje.

Železničarji pozor. V nedeljo dne 25. t. m. ob 4. uri pop. se vrši v Delavskem domu ulica Boschetto št. 5. II. nad. **javen železničarski shod** za uslužbenca državne železnice v Trstu in okolici. Na tem shodu bo poročal tajnik sodr. Kopač o poslednjih vspešnih pogajanjih v železniškem ministstvu.

Samo ob sebi je umevno, da se bodo državni železničarji brez razlike na kategorije tega za njih važnega shoda udeležili v kar največjem številu.

Vsi oni delavci, katere je železniško tajništvo zapisalo za ustov v službo na državno železnico, so tem potom vabljani, na sestanek, ki bo v ponedeljek dne 26. t. m. ob 7. uri zvečer v Delavskem domu.

Sodrug!

Zepni koledar za leto 1909

je ravnokar izšel.

Naroča se pri upravništvu „Rdečega Praporja“ v Ljubljani.

Iz stranke.

Okrajna konferenca jugoslov. soc. dem. stranke v Gorici.

(Dalje in konec).

Sodr. dr. Tuma govori obširno o političnem položaju in o razmerah strank na Goriškem. V člankih o političnem položaju na Goriškem, ki so izšli pred meseci v „Delavskem Listu“ sem lahko rečem, prorokoval sedanje dogodke v goriškem deželnem zboru. Kar sem tam napisal, se je tudi natančno izvršilo. In to kar se je izvršilo nima prav gotovo nobenih znakov politične resnosti, ker vse rabuke v deželnem zboru obstrukcija in enake delovanju deželnega zbora škodljive reči, niso nič drugega nego posledice vprašanja, kdo bo deželni odbornik in dobival zato 200 kron na mesec. Zaradi tega so se združili slovenski liberalci z ital. klerikalci in italijanski liberalci s slovenskimi klerikalci. — O tem nad vse zanimivim poročilo dr. Tume govorimo prav danes v uvodnem članku našega lista. Poročilo sodr. Tume se je vzelo enoglasno na znanje. K poročilu so govorili tudi sodrugi *Kristan, Regent, Marica, Prijatelj, Lepušič in Cotič*. Zaključno besedo je imel poročevalec sodr. Tuma.

Sklenilo se je vsled priporočila vseh navedenih govornikov, da ima izvoljeni deželni odbor izbrati ta politični kaos na goriškem v agitatorične svrhe.

Nato je poročal o „Izobraževalnih društvih“ sodr. *dr. A. Dermota* katerega govor priobčimo v celoti v enih prih. št. V svojem krasnem govoru je sodr. Dermota natančno pojasnil veliki pomen izobrazbe za napredek delavstva. Ni dovolj, da je ljudstvo samo organizirano, treba je tudi da ve zakaj da je organizirano. Treba je, da je izobrazeno, da se zaveda ne samo svojega razreda marveč tudi svoje misije. — Sodr. *dr. Tuma* pravi, da se je prav zaradi tega in posebnih zahtev na goriškem začelo ustanavljati po raznih vaseh delavska izobraževalna društva. Sodr. *Regent* je proti ustanavljanju takih društev. Taka društva ne vrše nikdar svoje naloge in v največ slučajih je vspeh popolnoma negativen. Društvo si nikdar ne more nakupiti potrebne knjižnice, ne nabaviti potrebno število časnikov za čitalnico. Navadno se pa taka društva zatekajo k raznim plesnim zabavam in veselicam kjer se mesto izobrazuje, mladino pokvarja in sili k pijančevanju: *Kristan* se tudi strinja z izvajanji *Regenta*. Naposled se s pridruženjem dr. Dermota sklone: da „tam, kjer je potreba za posebno izobraževalno delo, naj se snujejo podružnice „Ljudskega odra“ s posredovanjem deželnega odbora. Obstoječa izobraževalna društva naj se čim prej preseljujejo v podružnice „Ljudskega odra“.

Pri točki „Zadružništvo“ poročal, ker je bil sodr. dr. Frfolja združen, sodr. H. Tuma, ki naglašal principijelno stališče stranke, ki ne more prevzemati nobene odgovornosti za zadrage na katere ne more uplivati. Po goriškem je zadružništvo precej razvito, tudi se opazuje, da je goriško ljudstvo zelo nagnjeno zadružništvu. Seveda je treba biti pri tem zelo oprezn. Zadružništvo je eno izmed najtežavnih nalog socialne demokracije. Vsekakor je zelo priporočljivo, da kjer so tla za zadružništvo, je poslednje delo zelo priporočljivo. Dr. Tuma tudi pove kje bi se tudi začelo s zadružništvom, tud se bode začelo toda treba bode premisliti, da se ne bo delalo napak.

Sodrugi iz Dobravlj govore o svoji novi kmečki, delavski, gospodarski zadrugi. Pojasnila jim dajejo sodrugi *Kristan, Tuma* in *Regent*.

S to točko je dnevni red končan in z apelom na delegate, da sklepe konference tudi izvrše vsak v svojem delokrogu zaključni sodr. *Marica* to lepo konferenco.

Toplicah. Dva vlaka, ki se tukaj srečata, sta zadela drug ob drugega. Vlakovodja in manipulant enega vlaka sta, prvi ubit, drugi pa smrtno ranjen.

Konsumne društvo za Ljubljano in okolico vpisana zadruga z emejenjo zavezo, odpre prihodnjo soboto, to je 24. oktobra, prvo svojo prodajalno na Glincah.

Iz Sv. Križa. Pretečeno nedeljo se je gospod župnik Furlan, pastir tuk. duš, spomnil tudi naše ljudske knjižnice, odnosno, podružnice „Ljudskega odra“, ki smo jo pred kratkim ustanovili. Nekam čudno izgleda samo način po katerem se je naš furlanček spomnil te knjižnice. — Pridigal je namreč in ravno v trenutku, ko je začel govoriti o ljubezni, je vrgel poslednjo stran in začel peti litanije o naši knjižnici s katero da se hoče pohujšavati ljudstvo, ga spraviti ob vero in ob nebesa. Le žal da nam gospod Furlan ni podtikal tudi, da spravljamo ljudstvo ob imetje in ob pošteno ime. Ampak gospod Furlan se je zmotil. Mož je prav gotovo mislil, da bo s svojo pridigo o pohujšanju spravil ljudstvo ob pamet in nas ob dobro voljo. Kadar prineso vaši sinovi ali vaše hčere domov katero si bodi knjigo iz rečene knjižnice, je to ravno tako hud greh, kakor da bi oče prebodel srce svojemu otroku. Res gospod Furlan. Prav ravno tako je. Izobraževati ljudstvo in voditi ga k nadredku je za krščanskega popa ravno isto kakor bi se ljudi ubivalo. Ampak spozabil se je Furlan, da se je kriško delavstvo že davno oprostilo praznovanja in predsodkov, ki jih klerikalizem bi potreboval, da bi mu bilo mogoče imeti še nadalje ljudstvo uklenjeno v verigah srednjeveškega mračnjstva. Mi smo popolnoma prepričani, da ne bo imela Furlanova pridiga nobenega vspeha, k večem, da se bo začelo ljudstvo še bolj zanimati za izobrazbo nego dosedaj. Izobrazba je za kristjane prepovedan sad, in človek poseže navadno zelo rad po vsem kar je prepovedano. Bolje pa nego uganjati na leci take komedije bi bilo dobro če bi Furlan prejel v roke zadnji pastirski list ljubljanskega škofa in tam pogledal koliko smrtnih grehov je zopet novih katerih se mora ljudstvo varovati. Sicer pa se nam zdi, da je hotel priti Furlan v „Delavski List“ in mi smo njegovi želji takoj ustregli. Pamet pamet, gosp. Furlan, te potrebujete in te najdete v naši knjižnici v obilici. Kriškim delavcem pa priporočamo, da se zavedajo važnosti knjižnice katera mora postati središče napredka kriškega ljudstva in tako nam bo mogoče z izobrazbo nadomestiti puhlobo pridig našega Furlana in katerega si bodi njegovega namestnika.

**

Vsem onim sodrugom in gospodom, ki so nam poslali v dar lepo število različnih knjig in onemu gospodu ki je daroval knjižnici na zadnji veselici 10 kron se tem potom odbor knjižnice najiskreneje zahvaljuje.

GLEDALIŠČE

V nedeljo se je predstavljalo v Narodnem domu «Cankarjevo dramo «Kralj na Betajnovi». V splošnem se je igralo jako dobro. Najbolje se je pa vsekakor igralo 1. dejanje. Igra sama zahteva od igralcev veliko in izredne energije v posobljanju posameznih karakterjev. Ni čuda tedaj, če so bili nekateri igralci že v drugem dejanju utrujeni. Ali vsaj zdelo se je tako. Vsekakor pa moramo biti hvaležni gospodu Verovšku ki je znal v preveč kratkem času spraviti na oder to krasno delo Ivana Cankarja. Iz raznih strani se nas povprašuje, če se bo še kedaj uprizorilo *Kralja na Betajnovi*. Mi bi priporočali dramatičnemu društvu, da bi skušalo napraviti reprizo te igre s katero je vredno, da se tržaško ljudstvo bolj seznanji.

V nedeljo ob 8. uri zvečer se uprizori klasično dramo „Debora“. Naslovno ulogo igra gospa Danilova.

Dolžnost vsakega sodruga je, biti naročen tudi na glavno glasilo jugoslov. soc. demokratične stranke

„Rdeči Prapor“

PEKARNA IN SLADČIČARNA

Dominik Milanič

TRST, ul. della Guardia št. 24.

Kruh vedno svež I. vrste konfekcioniran večkrat na dan potom lastnega higijeničnega sistema.

VELIKA ZALOGA

Likerjev v steklenicah.

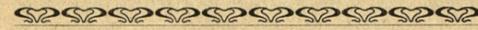
Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

Družinske zabave.

Nova klobučarnica

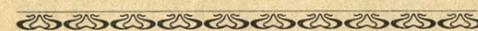
GIORGIO DE LUISA

predkratkim otvorjena

v ul. Barriera Vecchia št. 2

Velika zbirka najnovjših klobukov in kap vsakih oblik iz najboljših tovarn.

Cene zelo nizke.

Vpiše se

Delavske konsumne zadruge

lahko vsak dan

v združnem uradu ulica

Boschetto 5, I. nad.,

ali pa v združnih skladiščih ul. Belvedere št. 34,

ul. dell'Istria št. 10, ul. del Salice št. 4 in ul. Acquedotto št. 67.

Slovenci in Čehi v Trstu in na Primorskem.

Pozor!

Potrebujete srajce, spodnje hlače otroške obleke, obleke za gospice in gospe in razne druge domače obleke?

Pišite na podpisano trdko rokodelnega tkanega platnena in volnena blaga

78 ct. široko 25 m. stane 10 kron

» » 50 » » 20 » franko!

Trpežno Pozor! Raznobarvno!

Zahtevajte vzorce!

Marie Černá,

Ručni tkalcovna, Nový Hrádek u Nov. Města n. M., Čechy.

JOSIP ZLOBEC

priporoča svojo

pekarno in prodajalno jestvin

v kateri ima na razpolago raznovrstne jestvine po najnižjih cenah; posebno priporoča svojo moko iz prvih avstro-ogerskih mlinov.

Pulj - via Lissa št. 34 - Pulj

Na razpolago vedno pripravljena peč (izvzemši nedelje in praznike) za privatno pecivo.

Delavci! podpirajte delavca tovariša.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.

13

kron samo stane popolna moška obleka edino v zalogi zgotovljenega blaga

V. DOBAUSCHEK — TRST, ul. Giosuè Carducci št. 11.

PO ZELO NIZKIH CENAH se dobi tudi raznobarvne in črne moške in deške obleke kakor tudi kostume za otroke. Dobi se tudi svršnike, kratke zimske jope, jopiče in hlače. Plave obleke za kovače in mehanikarje. Klobuke in kape, perilo in ovratnice, sploh vsakojaka moška oblačila.

Izgotavlja se obleke po naročilu. Govori se slovenski.

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

KAVARNA UNIONE = TRST =
Ulica Caserma
= in ulica =
Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Tovarna pnevmatikov „**Antiderapant**“ iz usnja in gumija obloženih z jeklenimi žebli patentovanega sistema A. GARÇONNET & R. VEZIEL 11 Rue de Paris, Clichy (Seine).

Posebne poprave „Antiderapant-ov pnevmatikov“ in sapnih črev vsake znamke.

Delo natančno in zajamčeno.

Podružniča v Trstu ulica S. Lazzaro številka 16.

KAROL GERBEC
BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.

Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long. Zbirka parfumarij in mila.

Slovani! Podpirajte edino Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

Kmečka delavska gospodarska zadruga

v Dobravljah na Goriškem

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Pred kratkim ustanovljena

Na razpolago ima 10.000 hl. vina (mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasi.

LASTNE KLETI

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem

Koroškem v Trstu in drugod.

Postrežba točna in prava. Cene zmerne.

ZADRUŽNO VODSTVO.

KROJAČNICA A. SPANGARO

TRST, ul. S. Nicolò št. 18 III nad. TRST.

Zbirka različnega tu in inozemskega blaga za moške obleke.

Vsako naročbo se izgotovi točno in natančno.

Cene zmerne

ČEŠKO perje za postelje po zelo nizkih cenah.

5 Kilo: Novo perje skubeno K. 9.60; boljše vrste K. 12. Belo mehko prsno perje skubeno K. 18, K. 24. Snežnobelo mehko prsno perje, skubeno K. 30, K. 36. Pošilja se franko po povzetju. — V slučaju, da bi se hotelo vrniti ali pa zamenjati se prevzame ako dotičnik povrne vozne troške

BENEDIKT SACHSEL, Lobes 182
pri Plznu na Českem.